

Aktywność Polaków w organizacjach obywatelskich

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 20 stycznia 2020 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Co dwa lata, począwszy od roku 1998, pytamy Polaków, czy poświęcają swój wolny czas na działalność społeczną w organizacjach obywatelskich, takich jak stowarzyszenia, fundacje, związki, samorządy, partie, kluby, komitety, ruchy itp. Podkreślamy, że interesuje nas wyłącznie aktywny udział w tych organizacjach, a nie sama przynależność do nich.

Deklarowane obecnie¹ zaangażowanie w działalność większości tego rodzaju organizacji jest stabilne, a nawet nieco wyższe niż w ostatnim badaniu, choć wzrost ten nie dotyczy wszystkich obszarów. W ciągu minionych dwóch lat wzrosło deklarowane zaangażowanie w organizacjach działających na rzecz potrzebujących dzieci (wzrost o 4 punkty procentowe), samorządach gminnych (wzrost o 1,9 punktu), innych organizacjach, stowarzyszeniach, ruchach, klubach lub fundacjach (wzrost o 1,8 punktu), organizacjach kobiecych i organizacjach działających na rzecz ochrony środowiska naturalnego (wzrost o 1,7 punktu), a także charytatywnych, działających na rzecz osób potrzebujących (wzrost o 1,6 punktu), towarzystwach przyjaciół zwierząt, opieki nad zwierzętami (wzrost o 1,5 punktu), związkach zawodowych (wzrost o 1,4 punktu) oraz w organizacjach artystycznych i stowarzyszeniach miłośników miasta lub regionu (wzrost o 1,2 punkt). Obecnie rzadziej niż w 2018 roku Polacy deklarują, że poświęcają swój wolny czas na działalność w organizacjach, ruchach religijnych, kościelnych, wspólnotach parafialnych (spadek o 1,4 punktu), stowarzyszeniach, związkach działkowiczów, hodowców, wędkarzy, myśliwych (spadek o 1,1 punktu) oraz w Ochotniczej Straży Pożarnej czy Górskim Ochotniczym Pogotowiu Ratunkowym itp. (spadek o 0,9 punktu). Udział w pracy pozostałych organizacji utrzymuje się na poziomie zbliżonym do poprzedniego pomiaru.

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (357) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 6–16 lutego 2020 roku na liczącej 958 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

TABELA 1

W Polsce istnieją różne możliwości społecznego działania. Czy Pan(i) **poświęca swój wolny czas** na działalność w którejś organizacji, stowarzyszeniu, ruchu, klubie lub fundacji? Chodzi o **udział w pracy tej (tych) organizacji**, a nie tylko o przynależność do niej (nich)

	Odsetki odpowiedzi twierdzących wśród ogółu respondentów										
	II 1998	XII 1999	I 2002	I 2004	I 2006	I 2008	I 2010	I 2012	I 2016	II 2018	II 2020
Organizacje charytatywne działające na rzecz potrzebujących dzieci	1,2	2,9	1,0	2,4	3,5	2,4	5,1	5,6	10,0	11,0	15,0
Organizacje charytatywne działające na rzecz osób potrzebujących – starych, ubogich, bezdomnych, chorych, niepełnosprawnych, ofiar klęsk żywiołowych, ofiar wojen itp.	1,5	2,8	1,3	2,4	2,1	2,4	4,0	4,8	8,6	9,6	11,2
Organizacje działające na rzecz szkolnictwa, oświaty, np. komitet rodzicielski, rada rodziców, fundacja szkolna, uczelniana, Społeczne Towarzystwo Oświatowe	4,5	5,5	3,2	4,2	4,8	4,8	8,0	6,9	10,9	10,3	10,8
Organizacje (związki, kluby i stowarzyszenia) sportowe	2,2	3,1	2,7	4,8	3,5	2,8	5,8	4,0	7,5	7,1	6,8
Organizacje, ruchy religijne, kościelne, wspólnoty parafialne	3,6	3,9	2,0	3,9	3,4	2,8	4,5	5,4	6,9	7,9	6,5
Towarzystwa przyjaciół zwierząt, opieki nad zwierzętami	1,1	1,1	0,7	0,8	1,6	0,3	2,3	1,5	4,2	4,0	5,5
Organizacje młodzieżowe, np. harcerstwo, kluby młodzieżowe, związki i stowarzyszenia studenckie	1,5	2,0	2,1	2,3	2,3	1,8	3,2	2,7	6,1	5,2	5,2
Organizacje, stowarzyszenia artystyczne, np. chór, orkiestra, zespół taneczny, teatralny	0,9	1,8	0,9	1,9	1,6	0,8	2,6	2,9	4,4	4,0	5,2
Stowarzyszenia, związki działkowców, hodowców, wędkarzy, myśliwych	2,4	3,1	1,8	2,9	2,5	1,6	3,3	4,0	5,0	6,1	5,0
Organizacje kobiece, np. Koło Gospodyń Wiejskich	1,0	1,5	0,8	1,2	0,8	1,0	0,8	1,0	2,6	3,3	5,0
Organizacje działające na rzecz ochrony środowiska naturalnego	0,9	1,5	0,3	1,2	1,8	0,9	1,5	1,6	3,2	3,1	4,8
Samorządy dzielnicowe, osiedlowe, np. rady mieszkańców, komitety domowe	1,0	1,2	0,3	1,0	1,2	0,9	1,6	2,3	3,0	3,6	4,7
Organizacje samopomocowe, np. stowarzyszenia osób niepełnosprawnych, samotnych ojców, anonimowych alkoholików, osób bezrobotnych	0,6	1,1	0,4	1,0	1,3	0,8	2,5	1,6	2,7	4,1	4,6
Ochotnicza Straż Pożarna, Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe itp.	3,0	2,0	3,0	2,2	3,4	1,4	2,7	3,2	4,7	5,3	4,4
Związki zawodowe	3,2	4,8	3,3	3,8	3,9	3,2	2,1	2,8	4,3	2,9	4,3
Organizacje emerytów, kluby seniorów	1,4	1,4	1,2	1,8	1,8	1,2	1,8	2,6	3,0	3,7	4,1
Stowarzyszenia miłośników miasta, regionu, np. zajmujące się ochroną zabytków, rozwojem kultury regionalnej	0,7	0,8	0,4	0,6	0,8	1,0	1,9	0,9	2,7	2,9	4,1

TABELA 1 cd.

W Polsce istnieją różne możliwości społecznego działania. Czy Pan(i) **poświęca swój wolny czas** na działalność w którejś organizacji, stowarzyszeniu, ruchu, klubie lub fundacji? Chodzi o **udział w pracy tej (tych) organizacji**, a nie tylko o przynależność do niej (nich)

	Odsetki odpowiedzi twierdzących wśród ogółu respondentów										
	II 1998	XII 1999	I 2002	I 2004	I 2006	I 2008	I 2010	I 2012	I 2016	II 2018	II 2020
Organizacje wspierające placówki służby zdrowia	0,7	1,2	0,6	0,8	1,5	0,9	1,7	1,2	2,0	3,4	3,9
Samorządy gminne	1,1	1,3	0,2	1,1	0,9	0,8	1,1	1,4	2,7	1,9	3,8
Inne organizacje, stowarzyszenia, ruchy, kluby lub fundacje	0,2	0,9	0,2	0,3	0,9	1,7	1,4	1,7	3,5	1,5	3,3
Komitety starające się o załatwienie jakiejś konkretnej sprawy (np. parkingu), grupy protestu	0,5	1,2	0,3	0,4	1,0	0,4	1,3	1,7	3,3	3,2	3,0
Stowarzyszenia i samorządy zawodowe	0,7	0,8	0,5	0,9	0,5	0,5	1,0	1,6	2,9	2,7	3,0
Towarzystwa naukowe	0,6	1,4	0,8	1,4	1,2	0,5	2,3	1,4	2,7	2,2	2,9
Organizacje, stowarzyszenia turystyczne	1,6	2,0	0,6	1,3	0,9	1,1	1,7	1,0	2,3	2,3	2,7
Samorządy pracownicze (rady pracowników)	0,4	0,3	0,2	0,8	1,1	0,4	0,6	1,2	2,1	1,8	2,2
Samorządy wojewódzkie i powiatowe	-	0,4	0,1	0,5	0,2	0,7	0,7	0,5	1,5	1,1	2,1
Towarzystwa przyjaźni z innymi krajami, narodami	0,1	0,7	0,1	0,7	0,6	0,4	1,1	1,1	1,2	1,3	1,7
Stowarzyszenia, kluby kolekcjonerów, zbieraczy, hobbystów	0,5	0,7	0,7	1,2	0,7	1,0	1,5	0,7	2,0	1,8	1,5
Organizacje kombatanów, weteranów, ofiar wojny	1,4	1,3	0,9	1,4	1,2	1,0	0,6	1,2	0,9	1,0	1,3
Partie lub stowarzyszenia polityczne	0,3	0,8	0,6	0,7	0,7	0,4	0,7	1,1	1,1	0,9	0,9

Polacy najczęściej poświęcają swój czas, podobnie jak w ubiegłych latach, na pracę społeczną w ramach organizacji charytatywnych – największy odsetek obserwujemy wśród pomagających dzieciom (15%), ale także dorosłym, w tym chorym, niepełnosprawnym, starym, ubogim i bezdomnym (11,2%). Co dziesiąty badany (10,8%) działa aktywnie na rzecz komitetu rodzicielskiego, rady rodziców, fundacji szkolnej lub uczelnianej bądź też innej organizacji działającej na rzecz szkolnictwa i oświaty.

Organizacje i grupy obywatelskie, w które angażuje się mniejszy odsetek Polaków, to: związki, kluby i stowarzyszenia sportowe (6,8%), ruchy religijne i kościelne oraz wspólnoty parafialne (6,5%), towarzystwa przyjaciół zwierząt i opieki nad zwierzętami (5,5%), organizacje młodzieżowe, np. harcerstwo (5,2%), stowarzyszenia artystyczne takie jak chór, orkiestra, zespół taneczny czy teatralny (5,2%), związki działkowców, hodowców, wędkarzy, myśliwych (5%), koła gospodyń wiejskich i inne organizacje kobiece (5%), organizacje działające na rzecz ochrony środowiska naturalnego (4,8%), samorządy dzielnicowe i osiedlowe (4,7%), organizacje samopomocowe, w tym stowarzyszenia osób niepełnosprawnych, bezrobotnych, anonimowych alkoholików itp. (4,6%) oraz Ochotnicza Straż Pożarna, GOPR i inne instytucje społecznego ratownictwa (4,4%) i związki zawodowe (4,3%). Nieco rzadziej Polacy poświęcają czas na pracę w organizacjach emerytów, klubach

seniora (4,1%), stowarzyszeniach miłośników miasta lub regionu (4,1%), organizacjach wspierających placówki służby zdrowia (3,9%), samorządy gminne (3,8%), inne organizacje, stowarzyszenia, ruchy, kluby lub fundacje (3,3%), komitety starające się o załatwienie jakiejś konkretnej sprawy (3%), stowarzyszenia i samorządy zawodowe (3%), towarzystwa naukowe (2,9%), organizacje, stowarzyszenia turystyczne (2,7%), samorządy pracownicze (2,2%), samorządy wojewódzkie i powiatowe (2,1%), towarzystwa przyjaźni z innymi krajami (1,7%), stowarzyszenia i kluby kolekcjonerów (1,5%), organizacje kombatantów, weteranów, ofiar wojny (1,3%), a najrzadziej angażują się w działania partii lub stowarzyszeń politycznych (0,9%).

Co istotne, deklarowane uczestnictwo w pracy organizacji charytatywnych znacząco rośnie – od około 1% w 2002 roku do ponad 11% obecnie.

W celu oszacowania ogólnego poziomu aktywności społecznej w organizacjach obywatelskich oraz monitorowania jego zmian, utworzyliśmy sumaryczny wskaźnik mówiący o tym, w ilu dziedzinach badani są aktywni. Pozwala on na wyodrębnienie osób w ogóle nieudzielających się społecznie w organizacjach obywatelskich oraz takich, które pracują przynajmniej w jednej z nich. Wśród tych ostatnich wyróżniamy działających w jednej dziedzinie, dwóch dziedzinach oraz co najmniej trzech. Podział taki umożliwia opisanie zakresu zaangażowania Polaków w tego typu pracę społeczną.

Z tegorocznego badania wynika, że niespełna dwie trzecie dorosłych Polaków (57%) nie działa w żadnej organizacji o charakterze obywatelskim. Prawie co piąta osoba (18%) deklaruje, że poświęca swój wolny czas na działalność społeczną w jednej tego typu organizacji, co jedenasta (9%) działa w dwóch organizacjach, zaś co szósty badany (16%) – w trzech lub więcej. Porównując dane do uzyskanych w 2018 roku można stwierdzić, że wzrósł udział respondentów zaangażowanych społecznie (o 3 punkty procentowe), głównie za sprawą osób aktywnych w co najmniej trzech organizacjach (o 2 punkty).

TABELA 2

Praca społeczna w organizacjach obywatelskich	Wskazania respondentów według terminów badań										
	II 1998 N=1167	XII 1999 N=1522	I 2002 N=973	I 2004 N=1057	I 2006 N=1007	I 2008 N=890	I 2010 N=1052	I 2012 N=1058	I 2016 N=1063	II 2018 N=1057	II 2020 N=944
	w procentach										
Osoby niepracujące społecznie	77	76	79	76	77	80	72	68	63	60	57
Osoby pracujące społecznie (ogółem)	23	24	21	24	23	20	28	32	37	40	43
w tym:											
– w jednej dziedzinie	15	13	15	14	14	12	15	17	16	18	18
– w dwóch dziedzinach	4	5	4	5	4	4	5	7	8	8	9
– w trzech lub więcej	4	6	2	5	5	4	8	8	13	14	16

Działalność Polaków w organizacjach obywatelskich jest dość istotnie zróżnicowana społecznie i łatwo się domyślić, w których grupach demograficzno-zawodowych jest częstsza, a w których rzadsza. Wiąże się m.in. z poziomem wykształcenia, wiekiem badanych, sytuacją ekonomiczną respondentów i ich gospodarstw domowych, a także z wielkością zamieszkiwanej miejscowości oraz religijnością mierzoną częstością uczestnictwa w praktykach religijnych.

Relatywnie najwyższą aktywność społeczną w ramach organizacji obywatelskich obserwujemy wśród kadry kierowniczej i specjalistów z wyższym wykształceniem (71% osób z tej grupy deklaruje, że poświęca swój czas na działalność w co najmniej jednej organizacji), a także uczniów i studentów (59%) oraz badanych z wyższym wykształceniem (57%).

Aktywny udział w pracy organizacji obywatelskich jest tym częstszy, im większa religijność badanych mierzona częstością ich uczestnictwa w praktykach religijnych (66% praktykujących religijnie kilka razy w tygodniu działa w przynajmniej jednej organizacji), im wyższe dochody na osobę w gospodarstwie domowym badanych (56% osób o dochodach *per capita* powyżej 2500 zł jest aktywnych społecznie) oraz im lepsza ocena własnej sytuacji materialnej (wśród osób dobrze oceniających swoje warunki życia 48% działa w organizacjach, a wśród oceniających je jako złe – 29%). Relatywnie częściej niż inni aktywną działalnością w organizacjach obywatelskich cechują się także mieszkańcy największych miast (51%), osoby mające od 35 do 44 lat (52%) oraz od 18 do 24 lat (49%) – zob. tabelę 3.

Grupy, które cechuje ponadprzeciętna aktywność obywatelska, okazują się też angażować w większą liczbę organizacji. Zgodnie z deklaracjami, w pracę trzech lub więcej grup lub stowarzyszeń włącza się niemal dwie piąte kadry kierowniczej i specjalistów wyższego szczebla (39%) i ponad jedna trzecia osób praktykujących religijnie kilka razy w tygodniu (35%), ponad jedna czwarta pracowników średniego szczebla (29%), respondentów z wyższym wykształceniem (28%), mieszkańców ponad półmilionowych miast (26%) oraz badanych o najwyższych dochodach *per capita* (26%).

Najniższy średni poziom zaangażowania w działalność organizacji obywatelskich² wykazują robotnicy niewykwalifikowani (średnia dla tej grupy wynosi 0,43), pracownicy usług (0,63), robotnicy wykwalifikowani (0,77), gospodynie domowe (0,91), respondenci o najniższych dochodach *per capita* (0,92) oraz niezadowoleni ze swojej sytuacji materialnej (0,98). Warto dodać, że inne grupy, które jeszcze dwa lata temu zaliczały się do najmniej aktywnych, obecnie angażują się w działalność średnio co najmniej jednej organizacji. Należą do nich osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (1,08) oraz podstawowym lub gimnazjalnym (1,19), badani praktykujący religijnie 1–2 razy w miesiącu (1,16) lub wcale (1,09), mieszkańcy wsi (1,19) oraz respondenci mający od 55 do 64 lat (1,7).

---

² Mierzony średnią liczbą dziedzin zaangażowania w pracę społeczną w ramach organizacji obywatelskich.

TABELA 3

Cechy społeczno-demograficzne	Odsetki respondentów deklarujących pracę społeczną w ramach organizacji obywatelskich:				Średni poziom zaangażowania*
	w jednej dziedzinie	w dwóch dziedzinach	w trzech lub więcej	Łącznie	
Ogółem	18	9	16	43	1,39
Płeć					
Mężczyźni	18	9	13	40	1,20
Kobiety	17	8	20	45	1,57
Wiek					
18–24 lata	22	15	12	49	1,20
25–34	18	7	15	40	1,21
35–44	20	10	22	52	1,52
45–54	11	9	19	39	1,45
55–64	15	7	19	41	1,70
65 lat i więcej	20	8	11	39	1,22
Miejsce zamieszkania					
Wieś	18	8	12	38	1,19
Miasto do 19 999	19	7	19	45	1,73
20 000 – 99 999	17	10	20	47	1,71
100 000 – 499 999	18	9	12	39	0,96
500 tys. i więcej mieszkańców	14	11	26	51	1,66
Wykształcenie					
Podstawowe/gimnazjalne	18	9	11	38	1,19
Zasadnicze zawodowe	19	7	8	34	1,08
Średnie	15	9	15	39	1,11
Wyższe	19	10	28	57	2,10
Grupa społeczno-zawodowa					
Kadra kierownicza, specjaliści z wyższym wykształceniem	19	13	39	71	3,06
Średni personel, technicy	9	14	29	52	1,78
Pracownicy administracyjno-biurowi	23	11	13	47	1,06
Pracownicy usług	12	6	10	28	0,63
Robotnicy wykwalifikowani	17	8	10	35	0,77
Robotnicy niewykwalifikowani	20	7	3	30	0,43
Rolnicy	19	11	14	44	1,10
Pracujący na własny rachunek	14	6	22	42	1,59
Bezrobotni	21	1	10	32	1,35
Emeryci	18	7	12	37	1,36
Renciści	11	6	12	29	1,23
Uczniowie i studenci	24	16	19	59	1,67
Gospodynie domowe i inni	21	7	13	41	0,91
Dochody na jedną osobę w gospodarstwie domowym					
Do 899 zł	17	8	12	37	0,92
Od 900 zł do 1299 zł	13	8	11	32	0,93
Od 1300 zł do 1799 zł	22	7	17	46	1,63
Od 1800 zł do 2499 zł	20	6	20	46	1,48
2500 zł i więcej	15	15	26	56	2,12
Ocena warunków materialnych gospodarstwa domowego					
Złe	9	10	10	29	0,98
Średnie	18	8	9	35	1,06
Dobre	18	9	21	48	1,60
Uczestnictwo w praktykach religijnych					
Kilka razy w tygodniu	20	11	35	66	3,38
Raz w tygodniu	19	9	16	44	1,46
1–2 razy w miesiącu	17	10	15	42	1,16
Kilka razy w roku	17	9	16	42	1,34
W ogóle nie uczestniczy	14	7	15	36	1,09

* Średni poziom zaangażowania mierzony średnią liczbą dziedzin zaangażowania w pracę społeczną w ramach organizacji obywatelskich

ZBIORCZY WSKAŹNIK ZAANGAŻOWANIA W PRACĘ SPOŁECZNĄ

Zbiorczy wskaźnik zaangażowania w pracę społeczną uwzględnia dwa wymiary aktywności – dobrowolną i nieodpłatną pracę na rzecz swojej społeczności lokalnej lub osób potrzebujących (dotyczy 24% ogółu badanych)³ oraz omówioną wyżej działalność w organizacjach obywatelskich (43%). Takie ujęcie pozwala na uchwycenie wszystkich społeczników, którzy w 2019 roku – według własnych deklaracji – poświęcali swoją pracę i czas dla dobra wspólnego.

W ubiegłym roku co szósty dorosły Polak (18%, o 2 punkty procentowe więcej niż dwa lata wcześniej) angażował się społecznie w pracę zarówno na rzecz swojej społeczności, jak i organizacji obywatelskich. Co czternasty (8%, tak jak w 2017 roku) działał jedynie w środowisku lokalnym, a niemal co czwarty (24,5%, nieco więcej niż w 2017 roku) pracował wyłącznie w organizacjach obywatelskich. W sumie społecznicy stanowili w minionym roku ponad połowę ogółu dorosłych obywateli (51%, o 3 punkty procentowe więcej niż przed dwoma laty), co oznacza, że wskaźnik zaangażowania w pracę społeczną utrzymuje trend wzrostowy i obecnie przyjmuje najwyższą wartość, odkąd monitorujemy tę kwestię.

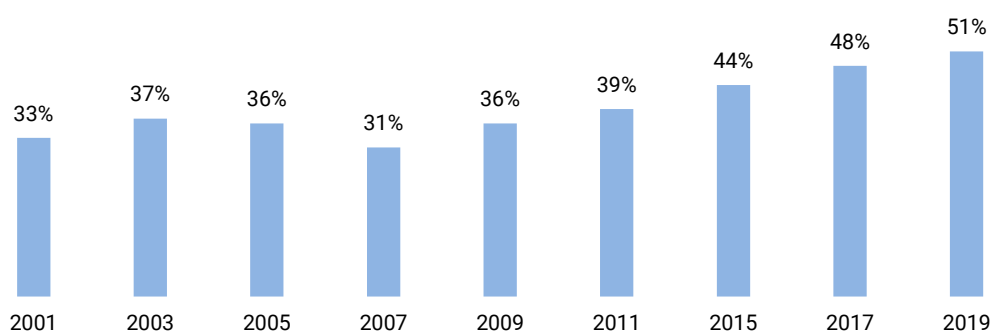
TABELA 4

Zbiorczy wskaźnik zaangażowania w pracę społeczną w 2019 roku

Praca społeczna na rzecz swojego środowiska lub potrzebujących	Praca społeczna w organizacjach obywatelskich	
	deklarujący zaangażowanie	niezaangażowani
Deklarujący zaangażowanie	18,1%	7,9%
Niezaangażowani	24,5%	49,5%

CBOS

RYS. 1. Zbiorczy wskaźnik zaangażowania w pracę społeczną* w latach:

* Respondenci pracujący społecznie na rzecz swojego środowiska lub osób potrzebujących – w organizacjach obywatelskich i/lub poza nimi

³ Więcej na ten temat w komunikacie CBOS „Czy warto działać wspólnie?”, marzec 2019 (oprac. A. Głowacki).

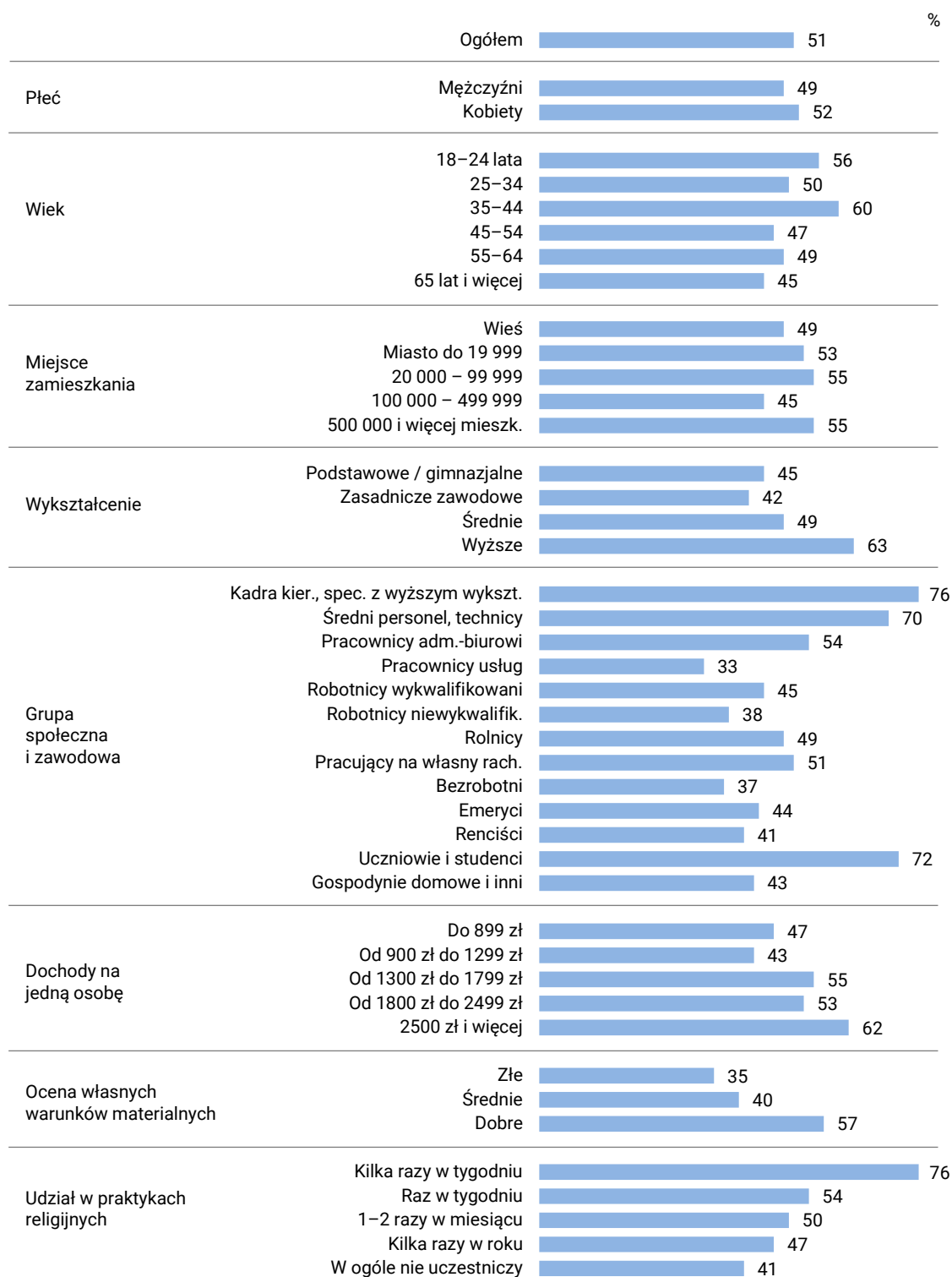
Tak samo jak w badaniu z 2018 roku obserwujemy zależność między pracą na rzecz swojego środowiska lokalnego i aktywnym udziałem w organizacjach lub stowarzyszeniach. Respondenci, którzy deklarują, że w minionym roku pracowali nieodpłatnie na rzecz swojej społeczności lub potrzebujących, to zarazem w zdecydowanej większości (69%) aktywni członkowie różnych organizacji obywatelskich.

TABELA 5

Praca społeczna na rzecz swojego środowiska lub potrzebujących	Praca społeczna w organizacjach obywatelskich		Ogółem
	deklarujący zaangażowanie	niezaangażowani	
w procentach			
Deklarujący zaangażowanie	69	31	100
Niezaangażowani	33	67	100

Zbiorczy wskaźnik zaangażowania w pracę społeczną podlega również innym istotnym różnicowaniom. Do społeczników aktywnie działających – w organizacjach lub też poza nimi – na rzecz swojego środowiska albo osób potrzebujących zaliczyć można przede wszystkim osoby praktykujące religijnie kilka razy w tygodniu, kadre kierowniczą i specjalistów z wyższym wykształceniem (po 76%), przedstawicieli średniego personelu, techników (70%), uczniów i studentów (72%), a także osoby o najwyższych dochodach *per capita* (62%), badanych z wyższym wykształceniem (63%) oraz w wieku 35–44 lata (60%). Z kolei brak zaangażowania w działalność na rzecz swojej społeczności lokalnej oraz w pracę organizacji obywatelskich najczęściej deklarują osoby oceniające własną sytuację materialną jako złą (65% respondentów z tej grupy nie podejmuje żadnej tego rodzaju aktywności), legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym (58%) oraz podstawowym lub gimnazjalnym (55%), w ogóle nieuczestniczące w praktykach religijnych (59%), a jeżeli chodzi o sytuację społeczno-zawodową – głównie pracownicy usług (67%), robotnicy niewykwalifikowani (62%), bezrobotni (63%) oraz renciści (59%) – zob. rysunek 2.

RYS. 2. Zbiorczy wskaźnik zaangażowania w pracę społeczną
(respondenci pracujący społecznie w roku 2019 na rzecz
swojego środowiska lub osób potrzebujących – w organizacjach
obywatelskich i/lub poza nimi)

Na podstawie deklaracji Polaków można wnioskować, że zaangażowanie w pracę społeczną w organizacjach obywatelskich utrzymuje trend wzrostowy. Ogólny wskaźnik społecznej aktywności w ramach organizacji i stowarzyszeń jest wyższy niż w 2017 roku, a w dłuższej perspektywie można zauważyć, że w ciągu 20 lat wzrósł o 20 punktów procentowych. Pozwala to wnioskować, że wśród Polaków ciągle rośnie zainteresowanie sprawami wykraczającymi poza ich życie prywatne, starają się oni działać na rzecz środowiska lokalnego, wpływać na funkcjonowanie określonych grup, stowarzyszeń czy klubów, a także przyczynić do rozwiązywania problemów społecznych oraz pomocy potrzebującym. Potwierdza to także wartość zbiorczego wskaźnika zaangażowania w pracę społeczną, która poza dobrowolną działalnością Polaków w organizacjach obywatelskich uwzględnia także nieodpłatną pracę na rzecz wspólnoty lokalnej i osób potrzebujących. W tak szerokim ujęciu społecznicy stanowili w minionym roku przeszło połowę spośród ogółu dorosłych obywateli.

Aktywności w organizacjach i ogólnie działalności społecznej Polaków sprzyjają takie cechy jak: ponadprzeciętne zaangażowanie religijne, wyższe wykształcenie, znacząca pozycja zawodowa, relatywnie najwyższe zarobki oraz status ucznia lub studenta.

Opracowała

Marta Bożewicz